

Сичова Анастасія Олександрівна

Колабораційний мирний туризм: шлях до реінтеграції деокупованих територій

УДК 796.5

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2022-4.10>

Сичова Анастасія Олександрівна
кандидат політичних наук,
доцент кафедри туризму, готельної
і ресторанної справи
Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка
вул. Коваля, 3, Полтава, Україна

У статті автор розглядає потенціал колабораційного мирного туризму як інструменту налагодження співіснування між конфліктуючими сторонами шляхом інтегрованого управління туристичними локаціями та інфраструктурою. Мова йде про створення особливих туристичних локацій, що накладаються на ідеологічні, політичні та інші розбіжності з метою відновлення культурних і соціальних мереж. Враховуючи суперечливу природу запропонованого підходу, дослідниця наводить аргументи прибічників і відвертих опонентів колабораційного туризму у контексті спроб налагодження спільного існування. Використовуючи методи транскордонного аналізу, кейс-стаді та моделювання, дослідниця розглядає приклади світових практик (природоохоронна територія TFCA, проєкт Кумган тощо) вирішити конфлікт через туристичну співпрацю і пропонує власну модель колабораційного мирного туризму для України. Стратегія українського варіанту мирного туризму через інтегроване управління містить військовий, комунікаційний та економічний елементи, з урахуванням моніторингу очікуваних пост-ефектів. Передбачається, що туристичні ініціативи в місцях деокупації можуть відіграти продуктивну роль у відновленні зруйнованої інфраструктури через надання достовірної інформації відвідувачам про воєнні події. При цьому, інтерпретація визначених локацій має бути адаптована до відвідувачів і комбінувати наукові знання, позицію місцевої громади і сприйняття міжнародної спільноти. Також у дослідженні прописані алгоритм оформлення транскордонних туристичних ресурсів шляхом мирочутливих підходів, зменшення ідеологічної дистанції, прописування профілю відвідувачів, розробки національних і міжнародних освітніх проєктів. Особливий акцент робиться на дотриманні правозахисного підходу стосовно місць військових злочинів і висвітленні діяльності миротворців і переговорників.

Ключові слова: колабораційний туризм, мирний туризм, локація, вирішення конфліктів.

Актуальність теми дослідження. Традиційні методи пошуку компромісів і зниження напруги між конфліктуючими сторонами на глобальній політичній арені не приносять відчутного ефекту, що, своєю чергою, мотивує до необхідності посилення дипломатичних зусиль альтернативними інсайтами з інших неполітичних сфер. У зазначеному контексті мирний туризм шляхом колаборації потужних стейкхолдерів може стати одним з трансформуючих елементів, який, паралельно з іншими інструментами впливу, зменшить упередженість та недовіру між сторонами. На думку С. Купмана, мирний туризм слід розглядати як «низову дипломатію» [10, с. 193], яка неформальними шляхами поширює інформацію про переконання, спосіб життя і політичні преференції іншого учасника. Проте варто зауважити, що туризм сам по собі не призводить до автоматичного зникнення упередженого ставлення, він просто надає можливість для додаткових соціальних контактів з метою репрезентації транскордонних або постконфліктних/поствоєнних територій як єдиної туристичної локації.

Інтегроване управління ресурсами стане особливо корисним для ревіталізації туристичного потенціалу деокупованих українських регіонів, шляхом об'єднання зусиль на генералізованій туристичній платформі. У якості прикладів спроб подібної співпраці можна згадати Ізраїль-Палес-

тину, Ізраїль-Єгипет або Республіка Ірландія-Північна Ірландія, де суб'єкти звернулися до туристичної індустрії з метою отримання фінансових інвестицій, що призвело до поступового руху у напрямку вирішення конфліктів.

Інтегроване управління також здатне спростити користування транскордонними ресурсами, перетворивши суміжні території на нові транспортні та комунікаційні мережі між раніше ізольованими сторонами. Тобто, скажімо, Парк миру або спільна залізнична колія Єдності виконуватиме роль додаткового важеля, завдяки якому поступово відновлюватимуться зв'язки, що у подальшому спростить вирішення більш чутливих питань, пов'язаних з політичним або ідеологічним фоном, доступом громади до ресурсів, підтримкою мирного співіснування у період реінтеграції. Проте низка науковців [9; 16] мають небезпідставні сумніви щодо здатності мирного туризму покращувати відносини між колишніми опонентами на тій підставі, що подібна співпраця залежить від попередніх політичних домовленостей.

Стан вивчення питання. Згідно з Дж. Ледерахом, миробудова виступає інклюзивною концепцією, яка «охоплює, породжує та підтримує складну сукупність процесів, підходів та етапів, необхідних для перетворення конфлікту на більш стійкі, мирні стосунки» [11, с. 20]. Хоча термін «побудова миру» часто використовується в поствоєнних ситуаціях,

само поняття має процесуальну та перформативну природу. Тож, перефразуючи Дж. Ледераха, колабораційний туризм, по суті, є підходом до перетворення конфлікту на більш стійкі та мирні стосунки через використання так званих об'єднуючих точок (наприклад, постаті, місця, символи), які допоможуть опонентам побачити спільні риси і прийти до порозуміння.

На сьогоднішній день як представники міжнародних організацій (ВТО, ООН, ЄС), так і окремі країни (наприклад, Туреччина) визнають туризм одним із основних рушіїв миру в суспільствах, які намагаються перейти від війни/конфлікту до мирної стадії. Проте незважаючи на привабливість оголошеного концепту, Н. Салазар зазначає, що «ідеї мирного туризму підтримуються більше солодкими мріями, ніж емпіричними доказами» [18, с. 330], тоді як О. Муффаїр та І. Келлі [16] нарікають на гіпотетичність та обмеженість фактажу стосовно його потенціалу.

Прихильники колабораційного туризму наводять власні аргументи. Л. Д'Амор [4] свого часу писав про важливість створення мереж для зміцнення економічного та соціального капіталу, резерви якого часто вичерпується після конфлікту. Відновлення комунікаційних мереж за допомогою туризму постає ключовим компонентом колаборації між зацікавленими сторонами. І. Келлі [9] окреслила чотири сфери, де власне туризм потенційно виступає інструментом миротворення:

1. Налагодження міжгрупових контактів
2. Виховання поваги до навколишнього середовища та прав людини
3. Боротьба з негативними аспектами глобалізації (наприклад, викорінення бідності, соціальної нерівності)
4. Підвищення рівня знань серед споживачів туристичних послуг за допомогою кодексів поведінки, парків миру та освітнянських проєктів.

М. Вохмультер та С. Вінтерштейнер [23, с. 18] доповнили наведений перелік посиленням критичності мислення у відвідувачів, а також розуміння аспектів війни і діяльності миротворців.

Тож, наявні дослідження містять суперечливі, іноді навіть негативні, висновки щодо зв'язку між туризмом і налагодженням мирного співіснування, зокрема, через брак чітко визначеної концептуальної основи доцільності подібної колаборації між конфліктуючими сторонами. Суперечливим також залишається твердження щодо сприяння толерантності та вироблення спільних потреб завдяки мирному туризму.

Виходячи з вище наведених аргументів, пропонується наступна дефініція колабораційного мирного туризму: це – **підхід до налагодження мирних стосунків через використання туристичних об'єктів з метою виявлення спільних рис між конфліктуючими сторонами і подаль-**

шого вироблення компромісного бачення майбутнього.

Мета статті полягає в оцінці потенціалу колабораційного туризму щодо налагодження мирного співіснування між конфліктуючими сторонами/привернення уваги світової спільноти через розгляд світових кейсів і ситуації в Україні. Для досягнення означеної мети була використана синтезна методологія, а саме:

- Метод транскордонного аналізу – огляд академічного пулу публікацій та становлення світових практик на кшталт транскордонного парку миру для формулювання авторського визначення колабораційного мирного туризму;
- Метод кейс-стаді – огляд миротворчих кроків для вирішення військових конфліктів і налагодження спільного співіснування через спільне управління туристичними ресурсами;
- Метод моделювання – окреслення моделі колабораційного мирного туризму для України з прописування функціоналу для кожного із потенційних стейкхолдерів.

Виклад основного матеріалу. На думку прихильників мирного туризму, транскордонний підхід виступає «протиотрутою» від різнопланових протиріч, які руйнують цілісність країни. Тобто мова йде про створення особливих туристичних локацій, що накладаються на ідеологічні, політичні та інші розбіжності з метою відновлення культурних і соціальних мереж. На сьогоднішній день є чимало прикладів спроб застосування мирного туризму через колаборацію зацікавлених сторін.

Наприклад, у Південній Кореї, туристів заохочують до візитів у демілітаризовану зону між Північною та Південною Кореєю для зосередження на наративі об'єднаної країни замість поглиблення поточного конфлікту. У Європі на колишніх траншейних лініях Першої світової війни набуває розвитку проєкт пішохідної стежки Західним фронтом довжиною 1000 км з метою помірковувати над об'єднуючими локаціями і спільною історією втрат на полях Фландрії [6]. М. Абу-Німер зазначає, що «зосередження на спільних рисах здатне заохотити опонентів замислитися над ставленням одне до одного і визнати відповідальність за конфлікт/війну» [1, с. 18-19]. У Сирії вчені стверджували, що об'єкти сирійської спадщини, такі як Пальміра, володіють значним об'єднувачим потенціалом, здатним «відновити спільну національну ідентичність серед різних груп сирійців», розділених роками громадянської війни [6, с. 6].

Ще однією варіацією спільного управління ресурсами як інструменту досягнення миру постає кейс Південної Африки з її транскордонними природоохоронними територіями (TFCA). Парк миру Каванго-Замбезі (KaZa TFCA) став результатом меморандуму про взаєморозуміння між Анголою, Ботсваною, Намібією, Замбією та Зімбабве. На

основі цієї угоди агенції, відповідальні за території в межах транскордонної зони, мають створити спільну систему управління для застосування уніфікованих правил щодо захисту навколишнього середовища та збереження природних ресурсів.

Договір визначає KaZa TFCA як «транскордонну територію, засновану на екорегіоні, який прагне гармонізувати політику, стратегію та практику біорізноманіття та сталого розвитку на регіональному рівні з метою миру» [8, с. 13]. Водночас ідея екологічного миротворення може призвести до «радикального біорегіоналізму» [18], за якого екорегіони становитимуть основу політичної структури, а місцеві потреби нехтуватимуться на користь інтересів міжнародних природоохоронних НУО та державних установ. Низку експертів [19] бентежить думка про зведення участі місцевих громад до мінімуму, оскільки екорегіональне планування відображає відродження протекціоністського підходу до політики сталого розвитку.

З метою залучення місцевих громад важливо гарантувати їм доступ до землі та ресурсів. Проте текстів, пов'язаних з цими зобов'язаннями, або недостатньо, або взагалі не існує, включно з KaZa TFCA. Природоохоронні організації обмежуються лише консультуванням населення, тоді як вони фактично повинні надавати підтримку місцевим групам та їхнім установам.

Тобто орієнтуючись на отримання прибутку за рахунок розвитку екотуризму, архітектори і спонсори проєкту (світові донори, великі неурядові організації, такі як Фонд парків миру, уряди через Міністерства навколишнього середовища та туризму, Глобальний екологічний фонд тощо) можуть нехтувати потребами і побажаннями місцевих громад. Варто пам'ятати, що вилучення транскордонного мирного підтексту в кінцевому підсумку призведе до радикальної трансформації сутності колаборації.

Моделювання туристичної співпраці: український варіант колабораційного туризму

Модель колабораційного мирного туризму базується на теорії співпраці та міжгрупових контактів, що підкреслюють важливість посилення комунікації між суб'єктами з суперечливими інтересами для покращення взаєморозуміння. Згідно з теорією співпраці, слід поступово усувати перешкоди шляхом зміни початкових стратегічних умов. Відповідно до теорії міжгрупових контактів, комунікація між представниками опозиційних груп може сприяти змінам за умови, коли члени кожної групи мають рівний статус, переслідують однакові цілі, залежать від співпраці для досягнення поставлених завдань і отримують позитивне заохочення до взаємодії між собою.

До ключових стейкхолдерів, які мають повноваження впливати на співробітництво в галузі туризму, належать державні установи, туристичні

підприємства, резиденти громади та НУО. Наприклад, хоча місцеві та центральні урядові установи мають можливість впливати на політику щодо вільної туристичної міграції, зняття обмежень на контакти між двома громадами значною мірою залежить від підтримки суспільства та готовності сторін пристати на таку політику. Аналогічно, підприємства, що надають туристичні послуги (наприклад, житло, прокат автомобілів, харчування тощо), мають бути готові брати участь у спільних туристичних заходах. Не варто також недооцінювати роль туристів у цій моделі. Чіткий профіль туристів, які матимуть бажання відвідати деокупований/поствоєнний регіон, необхідний для того, щоб зрозуміти мотиви їхньої подорожі, рівень зацікавленості, рівень обізнаності та уявлення про ризики самої подорожі.

Рекомендовані етапи розробки стратегії колабораційного мирного туризму містять наступні кроки:

- Військова складова: виведення російських військ з території України, роззброєння угруповань ЛДНР, створення транзитивних структур для запуску реінтеграції
- Окреслення перспектив: чіткий меседж зацікавленим сторонам щодо широких майбутніх переваг співпраці порівняно з подовженням конфронтації
- Економічна складова: підкреслення різниці між співпрацею та конкуренцією з позиції матеріальних переваг
- Корисні ефекти: зосередження на позитивних результатах циклічної співпраці для зміцнення довіри і поліпшення комунікації з прописуванням процедур моніторингу та оцінки отриманих результатів.

Концептуальна основа колабораційного мирного туризму має наступний вигляд (див. схему 1*):

Запропонована модель фіксує становлення інтегрованого підходу до спільного управління деокупованою територією. Одним із першочергових завдань постає вибір туристичних локацій. Варто врахувати, що повсякденні місця деокупованих територій набувають нового символічного значення у поствоєнний період (як продемонстрували Буча, Ірпень, Ізюм) і представлятимуть інтерес для зовнішньої аудиторії, яка звертатиметься до вивчення аспектів українсько-російської війни.

Варто зауважити, що репрезентація наративів конфліктів часто супроводжується політичним підтекстом і навіть висловлюванням претензій на приватизацію жертви. Так, К. Гродач (2001) припускає, що акти війни і досвід конфлікту не лише впливають на форму та значення туристичних об'єктів, але й «мають здатність створювати нові потужні смисли» [7, с. 70].

У згаданому контексті Д. Лісл (2005) припускає, що подібні локації можуть «надати туристам мож-

Модель колабораційного мирного туризму

Рис. 1

Джерело: схема розроблена автором на основі [22]

ливості відігравати більш продуктивну роль у розбудові миру» [12, с. 129], ніж припускають інші. Тому туристичні ініціативи в місцях деокупації слід оформити як важливі канали поширення повідомлень про війну і мир, тим самим активуючи споживачів позбавитися власної пасивності. Р. Кларк погоджується з тим, що туристів варто заохочувати «побачити на власні очі» [3, с. 15] уроки війни, виробити моральне судження про достовірність інформації і поділитися нею з іншими.

Фахівці [19; 20] зазначають, що пріоритетним напрямком туристичної політики на поствоєнних територіях варто обрати правозахисний підхід на базі міжнародних стандартів. Він дозволить гідам і туроператорам представити місця війни з позиції миру та інтеграції суб'єктів, які мають безпосереднє відношення до подій. Зосередження на порушеннях прав людини, а не на ідеологіях чи політичних силах, вимагатиме аналізу можливої дискримінаційної практики, що має бути усунена під час меморіалізації туристичної локації.

З метою презентації об'єктивних наративів слід зосередитися на наступних питаннях: а) які цілі меморіалізації місця? б) для кого буде ство-

рена локація? с) яким буде її вплив? д) хто візьме участь у створенні наративу? При цьому, інтерпретація місця має бути адаптована до відвідувачів і комбінувати наукові знання, позицію місцевої громади і сприйняття міжнародної спільноти. Подібний консенсус має ґрунтуватися на різноманітності бачення з метою уникнення подальшої інституціоналізації трактувань. На авторський погляд, оформлення відповідних туристичних місць має охоплювати наступні ключові пункти:

- Історія та контекст місця (історичні факти, роль під час війни, поточний стан локації тощо)
- Контактна інформація щодо осіб/установ, які відповідають за його управління
- Можливі зв'язки з міжнародними інституціями (ООН, ОБСЄ тощо)
- Втілення ключових ідей мирного туризму
- Інформація про потенційних відвідувачів
- Перелік туристичних послуг, що надаватимуться
- Основні заходи або програми туристичної локації (наприклад, тренінги для журналістів, дитяча мирна асамблея, освітні проєкти з медіації, програма об'єднання шкіл тощо)

– Презентація спогадів аудиторії (наприклад, відеоконференція, робочі зошити миру, військові галереї, голоси мирних тощо)

– Участь місцевих громад в управлінні дестинацією (наприклад, створення асоціацій з миробудови, сприяння безкоштовному доступу місцевої громади до об'єкта, залучення до планування локації тощо)

– Співпраця з державним і приватним сектором (наприклад, збереження понівечених будинків, відновлення пам'ятників, підготовка гідів-медіаторів, спільна ревіталізація символічних об'єктів тощо)

– Ключові виклики (наприклад, боротьба з фейками, дефіцит ресурсів, множинність інтерпретацій подій, налагодження спільного управління ресурсами тощо)

– Вироблення етичного кодексу для відвідувачів деокупованих територій

У поствоєнних місцях може існувати відстань між сприйняттям відповідних точок місцевими громадами та відвідувачами, що слід враховувати з метою мінімізації психологічного або емоційного дискомфорту. Враховуючи емоційну складність відвідування деокупованих територій, варто розробити низку рекомендацій щодо віку туристів. Наприклад, обмежити доступ до локації дітям до 12-14 років через серйозність наданої інформації.

Не меншу важливість матимуть освітні проекти на туристичних об'єктах, спрямована на формування критичної думки щодо минулих подій і збагачення досвіду туристів. Тож, бажаним було б спеціальне навчання гідів базовим знанням медіації як потенційних миротворців. Така співпраця може допомогти у вирішенні більш чутливих питань, пов'язаних з історичним та політичним фоном кожної зі сторін. Наприклад, Парк миру або Колія єднання позначатимуть не просто території, а багатосторонню угоду, спрямовану на підтримку миру через втілення конкретної туристичної мети і програм управління ресурсами.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Принципи колабораційного туризму до об'єктів поствоєнних територій можуть у подальшому бути адаптованими до розробки політики миру державними органами. Перетворюючи відносини, інтереси та дискурси війни на миротворчі, ці методи, охоплюючи як індивідуальний, так і державний рівні, здатні призвести до «структурних змін у соціумі в цілому» [9, с. 32]. Для запуску концепції мирного туризму рекомендується:

1. Врахувати роль, яку могли б відігравати туризм і відвідування деокупованих місць у просуванні мирочутливих підходів

2. Визначитися з локаціями для відвідування, які можуть бути потенційно репрезентативними

3. Презентувати місця військових злочинів з позиції захисту прав людини, з врахуванням результатів наукових досліджень причин війни,

знань/спогадів місцевої громади і співпрацю стейкхолдерів

4. Пропрацювати наративи інтерпретації туристичних локацій

5. Врахувати можливі розбіжності між внутрішнім і зовнішнім баченням туристичної локації, що вимагає наявності кількох наративів з метою уникнення політики нав'язувань спогадів

6. Розробити рекомендації щодо профілю майбутніх відвідувачів (наприклад, вік, попередження про шокуючу інформацію, визначитися з меседжами для майбутніх поколінь, онлайн-платформи тощо)

7. Налагодити міжнародну (наприклад, програма «Пам'ять світу») і національну співпрацю (регіональні туристичні кластери).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Abu-Nimer, M. (2003). Toward the theory and practice of positive approaches to peacebuilding. In C. Sampson, M. Abu-Nimer, & C. Liebler (Eds.). *Positive Approaches to Peacebuilding* (pp. 13-23). PACT Publications
2. Brosius, J.-P., Russell, D. (2003). Conservation from Above. An Anthropological Perspective on Transboundary Protected Areas and Ecoregional Planning, *Journal of Sustainable Forestry*, Vol. XVII, No. 1, p. 39-65.
3. Clarke, R. (2000). Self-presentation in a contested city: Palestinian and Israeli political tourism in Hebron. *Anthropology Today*, 16(5), 12-18. <https://doi.org/10.1111/1467-8322.t01-1-00024>
4. D'Amore, L.J (1998). Tourism: A vital force for peace. *Tourism Management*. 9(2): 151-154
5. Farmaki, A. (2017). The tourism and peace nexus. *Tourism Management*. 59: 528-540.
6. Gelbman, A. (2019). Sport tourism and peace: Crossing the contested wall. *Tourism Geographies*, 21(1), 163-189. <https://doi.org/10.1080/14616688.2018.1519718>
7. Grodach, C. (2002). Reconstituting identity and history in post-war Mostar, Bosnia-Herzegovina. *City* 6(1): 61-82.
8. Jones, B.T.B. (2008). Legislation and Policies Relating to Protected Areas, Wildlife Conservation and Community Rights to Natural Resources in Countries Being Partner in the Kavango Zambezi Transfrontier Conservation Area, Windhoek.
9. Kelly, I. (2012). Peace through tourism: An implementation guide. *Journal of Tourism and Peace Research*. 2(2): 32-49.
10. Koopman, S. (2011). Let's take peace to pieces. *Political Geography*, 30(4), 193-194. <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2011.04.013>
11. Lederach, J. P. (1997). *Building peace: Sustainable reconciliation in divided societies*. United States Institute of Peace.
12. Lisle, D. (2005). Frontline leisure: Securitized Tourism through the War on Terror. *Security Dialogue*. 44(2): 127-146.
13. McDowell, S. (2008). Selling conflict heritage through tourism in peacetime Northern Ireland:

Transforming conflict or exacerbating difference? *International Journal of Heritage Studies*, 14(5), 405-421. <https://doi.org/10.1080/13527250802284859>

14. McDowell, S., and Braniff, M. (2014). *Commemoration as Conflict: Space, Memory and Identity in Peace Processes*. London: Palgrave.

15. Megoran, N. (2011). War and peace? An agenda for peace research and practice in geography. *Political Geography*, 30(4), 178-189. <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2010.12.003>

16. Mouffakir, O., and Kelly, I. (2010). *Tourism, Progress and Peace*. Wallingford: CABI.

17. Nagle, J. (2014). From the politics of antagonistic recognition to agonistic peacebuilding: An exploration of symbols and rituals in divided societies. *Peace & Change*, 39(4), 468-494. <https://doi.org/10.1111/pech.12090>

18. Salazar, N. (2006). Building a 'Culture of Peace' through Tourism: Reflexive and Analytical Notes and Queries'. *Universitas Humanistica*, 421 p.

19. Sharpley, R. (2020). Tourism, sustainable development and the theoretical divide: 20 years on. *Journal of Sustainable Tourism*, 28(11), 1932-1946. <https://doi.org/10.1080/09669582.2020.1779732>

20. Shepherd, J. (2021). Exploring a unifying approach to peacebuilding through tourism: Abraham

and Israel/Palestine, *Journal of Sustainable Tourism*, doi :10.1080/09669582.2021.1891240

21. Shepherd, J., Laven, D., & Shamma, L. (2020). Autoethnographic journeys through contested spaces. *Annals of Tourism Research*, 84, 103004. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2020.103004>

22. Sönmez, S. and Y. Apostolopoulos (2000). Conflict Resolution through Tourism Cooperation? The Case of the Partitioned Island-State of Cyprus. *Journal of Travel and Tourism Marketing*, 9(3): 35-48.

23. Wohlmuther, M. and Wintersteiner, S. (2013). *International Handbook on Tourism and Peace*, Centre for Peace Research and Peace Education of the Klagenfurt University/Austria and UNWTO, Drava, 17-19.

24. Wolmer, W. (2003). Transboundary Protected Area Governance. Tensions and Paradoxes, Paper Prepared for the Workshop on Transboundary Protected Areas in the Governance Stream of the 5th World Parks Congress, Durban, South Africa, 12-13 September.

25. Wright, R. K. (2020). 'Que sera, sera!': creative analytical practice within the critical sports event tourism discourse. *Tourism Geographies. Advance Online Publication*, 23(1-2), 296-317. <https://doi.org/10.1080/14616688.2019.1648542>

Collaborative peace tourism: the way for reintegration of post-occupied territories

Sychova Anastasiia Oleksandrivna

PhD of Political Sciences,
Associate Professor at the Department
of Tourism, Hotel and Restaurant
Business
Luhansk Taras Shevchenko National
University
Kovalya str., 3, Poltava, Ukraine

In the article, the author considers the potential of collaborative peaceful tourism as a tool for establishing coexistence between conflicting parties through integrated management of tourist locations and infrastructure. It is about the special tourist objects creation that overlaps ideological, political, and other differences to restore cultural and social networks. Considering the controversial nature of the proposed approach, the researcher presents the arguments of supporters and outspoken opponents of collaborative tourism in the context of attempts to establish co-existence. Through the cross-border analysis, case studies, and modeling, the researcher examines examples of world practices (TFCA nature conservation area, Kumgan project, etc.) to resolve the conflict by tourism cooperation and offers her model of collaborative peaceful tourism for Ukraine. The strategy of the Ukrainian version of peaceful tourism through integrated management contains military, communication, and economic elements, taking into account the monitoring of the expected post-effects. It is assumed that tourism initiatives in de-occupation sites could play a productive role in rebuilding the destroyed infrastructure by providing reliable information to visitors about war events. At the same time, the interpretation of the identified locations should be adapted to the visitors and combine scientific knowledge, and the local and international community vision. The study also prescribes an algorithm for the design of cross-border tourist resources by peace-sensitive approaches, reducing ideological distance, determining the profile of visitors, and developing national and international educational projects. A special emphasis is placed on the human rights approach to the sites of war crimes and the coverage of the peacekeepers' and negotiators' activities.

Key words: collaborative tourism, peacebuilding tourism, location, conflict resolution.